Adviesraad Sociaal Domein Nieuwegein

Contactpersoon V. Hogendoorn
Telefoon 14 030
E-mail v.hogendoorn@nieuwegein.nl

Het college van B&W
Postbus 1
3430 AA Nieuwegein

Datum 16 juni 2020
Kenmerk
Onderwerp Meerjarenopgave Welzijn 2021-2024

Geacht college,

Onlangs heeft u de Meerjarenopgave Welzijn 2021-2024 vastgesteld en toegezonden aan de gemeenteraad. Op 23 april jl. zouden wij door de betrokken beleidsmedewerkers geconsulteerd worden, maar dat kon door de coronacrisis geen doorgang vinden. Een delegatie van de adviesraad heeft daarna op 8 juni jl. een presentatie gekregen van de betrokken medewerkers en de gelegenheid gekregen om vragen te stellen. Zowel de presentatie als de beantwoording van de vragen gaven ons meer duidelijkheid over de stand van zaken. Naar aanleiding daarvan willen wij graag onze bevindingen met u en de gemeenteraad delen.

Laten we vooropstellen dat we blij zijn dat er ondanks de huidige situatie voortgang zit in het proces om tot een duidelijke meerjarentaakstelling welzijn te komen. Wij stemmen in met de hoofdoelstellingen van het welzijnsbeleid (de vier punten in par. 2.2), al vragen wij ons wel af of de tweede doelstelling (Helderheid in taken en rollen) en in het kielzog daarvan ook de vierde (Onbegrensd samenwerken) voldoende gewaarborgd kunnen worden. Daarover later meer. Wij waarderen het dat de gemeente laat zien een proactieve rol te willen innemen door middel van het garanderen van een basisinfrastructuur van voorzieningen die altijd beschikbaar zijn voor inwoners. Onderdeel van die infrastructuur vormen de buurtpleinen en wij zijn positief over de manier waarop die nu worden gepositioneerd: met een scheiding tussen beheer en gebruik en het instellen van een bewoners-/gebruikersraad. Belangrijk is ook dat aandacht wordt besteed aan het toegankelijk maken en beschikbaar stellen van overig maatschappelijk vastgoed voor welzijnsactiviteiten. De paragraaf Jongerenwerk kan eveneens op onze instemming rekenen. Belangrijk in die paragraaf is het uitgangspunt dat welzijnswerk zich primair op welzijn moet richten en niet op handhaving, probleemoplossing en eventueel zelfs repressie. Wel is het belangrijk dat er goede contacten en snelle lijnen zijn tussen het welzijnswerk en de zorg (en eventueel politie, wijkagenten) zodat signalen snel opgevangen en doorgeleid kunnen worden.

Maar er is ook teleurstelling. Als we kijken naar wat in de Meerjarenroutekaart van november 2019 beloofd werd, dan zien we dat een deel van de beloften niet wordt waargemaakt. Wij hadden gehoopt/verwacht dat u verder zou zijn in het proces, dat er meer concretisering zou zijn van rollen en taken op basis van verkenningen die in de eerste maanden van 2020 zouden plaats vinden en dat er waar nodig keuzes zouden zijn gemaakt. Wij constateren nu echter dat er alleen gesproken is met organisaties, niet met inwoners. Daar zijn ongetwijfeld goede redenen voor, maar het maakt wel dat deze Meerjarenopgave meer een beschrijving is van wat er gebeurt dan dat zij een goede analyse geeft van wat zou moeten gebeuren en hoe en door wie dat vervolgens georganiseerd en uitgevoerd moet worden. Wij hadden een meer uitgewerkt voorstel verwacht waarin duidelijker kaders worden aangegeven voor taakstellingen/opdrachten aan de verschillende organisaties. Het blijft nu toch nog erg vaag met veel mooie woorden als 'verbinden', 'signaleren', 'in positie brengen', 'samenwerken' en 'faciliteren'. We hadden gehoopt langzamerhand minder wollig beleids- en welzijnsjargon tegen te komen en meer duidelijkheid te krijgen over concrete activiteiten en voorzieningen als basis voor contracten met organisaties en subsidiebeschikkingen.

Wat dat laatste betreft, is deze nota ook verwarrend. In par. 4.2.1 (Subsidieverlening) staat dat organisaties op basis van deze Meerjarenopgave kunnen intekenen op een of meerdere werkgebieden. Maar die organisaties worden in deze paragraaf en ook in de schema's daarvoor al allemaal genoemd. Dat roept de suggestie op dat op voorhand al vaststaat welke organisatie welke taken gaat uitvoeren. Dat is niet transparant. Bovendien wordt niet verantwoord waarom bepaalde taken nou net door de daar genoemde organisaties moeten worden uitgevoerd.
Sterker nog: soms lijkt het alsof de taken naar bestaande organisaties toe zijn geschreven. Een voorbeeld: in het kader onder Collectief welzijnswerk (§ 2.3) worden naast elkaar wijkcoördinatoren, wijkgebonden buurtverbinders en accomodatiegebonden buurtverbinders genoemd. Dat zijn bestaande functies, waarvan de eerste direct onder de gemeentelijke organisatie ressorteert, de andere twee onder MOvactor. De taakomschrijving van wijkcoördinator en buurtverbinder is vrijwel identiek. De vraag ligt dan voor de hand hoe deze functies zich tot elkaar verhouden, of je ze überhaupt wel alle drie nodig hebt en waar ze organisatorisch het beste kunnen worden ondergebracht, gesplitst of juist in één hand? Op die vragen krijg je nu geen antwoord.
Een ander voorbeeld treffen we aan in § 2.6 over Advies en informatie. Dat een goede informatievoorziening voor inwoners tot de basisinfrastructuur behoort staat buiten kijf. Wij onderschrijven dan ook de omschrijving, het beoogd maatschappelijk effect en de beleidsdoelstellingen zoals die in deze paragraaf geformuleerd zijn. Maar er wordt niet uitgelegd waarom het juist de daar genoemde vier organisaties zijn (Vrijwilligershuis, Steunpunt Mantelzorg, Steunpunt Vluchtelingen en De Tweede Verdieping) die daarvoor kunnen zorgen

en of hiermee de voorziening van advies en informatie voldoende is afgedekt? Wij zouden ons bijvoorbeeld kunnen voorstellen dat hier ook een rol is weggelegd voor de buurtpleinen.
Wij zouden u daarom geadviseerd hebben in de Meerjarenopgave alleen taken te noemen – en bijbehorende functies – zonder die aan (bestaande) organisaties te koppelen. Laat de gemeenteraad zo'n kadernota vaststellen en beleg vervolgens de inkoop en contractering bij het college. Dat had ook kunnen voorkomen dat sentimenten uit het verleden een rol spelen in de besluitvorming.

Een van de belangrijkste uitgangspunten van de nota Toekomstbestendig Welzijn was dat de wensen en behoeften van inwoners leidend zijn. Wij hebben dat als adviesraad indertijd ook onderschreven in het door ons uitgebrachte advies. Dat uitgangspunt is in deze Meerjarenopgave niet meer zo duidelijk terug te vinden. Bewonersinitiatieven zijn ondergebracht in een aparte – en kortste – paragraaf waarin het bestaan ervan wel wordt toegejuicht, maar de gemeente zich erg terughoudend opstelt wat stimulering, ondersteuning en facilitering betreft. Dat blijkt ook uit het financieel schema, waarin voor inwonersinitiatieven slechts een schamele 3% van het totaal beschikbare bedrag beschikbaar is. Hier mag meer ambitie getoond worden, zowel financieel als inhoudelijk. Wij geven u daarom in overweging de inwonersinitiatieven niet in een apart hoofdstuk op te nemen, maar te verwerken in de paragraaf over collectief welzijnswerk. De beleidsdoelstellingen die daar genoemd worden, bieden daar ook alle ruimte toe en het geeft mogelijkheden om integraal te duiden hoe het formele en het informele welzijnswerk verbonden zijn en elkaar ondersteunen.

In dit kader is wel nadere reflectie nodig op wat een bewonersinitiatief is en hoe je de relatie tussen bewonersinitiatieven en de gemeente bepaalt. De Meerjarenopgave geeft in algemene termen nu al aan dat inwonersinitiatieven uiteenlopen van incidentele, kleinschalige en buurtgebonden activiteiten enerzijds (de buurtbarbecue) tot structurele organisaties en activiteiten (dorpshuis Vreeswijk, wijkplatformen) anderzijds. We lezen in deze meerjarenopgave niets over de condities waaronder dit soort activiteiten (financiële) steun van de gemeente kan ontvangen. Er zijn zelfs inwonersinitiatieven die 'onderdelen van het georganiseerde welzijnswerk vervangen' (blz. 16). Met name de laatstgenoemde inwonersinitiatieven worden (mede-)gefinancierd door de gemeente en staan dan in een totaal andere verantwoordingsrelatie tot de gemeente. De vraag is dan wanneer je ophoudt inwonersinitiatief te zijn en onderdeel wordt van het formele welzijnswerk met alle kwaliteitseisen en verantwoordingscriteria van dien.

Aansluitend hierbij: in het financiële cirkeldiagram staat dat in 2019 16% van het beschikbare bedrag opgaat aan ondersteuning van 'Informeel welzijnswerk (vrijwilligersorganisaties)'. Deze categorie wordt in hoofdstuk 2 nergens genoemd als apart werkgebied. Wij vragen ons dus af wat hieronder valt, hoe bepaald wordt welke taken door het formele en welke door het informele welzijnswerk vervuld worden en hoe de financiering daarvan geregeld wordt. Dit onderdeel moet preciezer en vooral ook transparanter uitgewerkt worden.

U kiest voor een verdeling tussen een basispakket en een modulair pakket. Dat klinkt op het eerste gezicht logisch, maar roept bij nader doordenken toch vragen op. Terecht stelt u dat er een door de gemeente gegarandeerd pakket aan voorzieningen moet zijn, waar inwoners op terug kunnen vallen. Maar de vraag wat en hoeveel er onder dit pakket moet vallen, wie het moet uitvoeren en hoeveel het mag kosten wordt eigenlijk niet beantwoord. De nota bevat alleen een opsomming van – huidige – organisaties en activiteiten, niet wat in de toekomst nodig en/of gewenst is. Het cirkeldiagram financiën laat ook niet zien hoeveel voor basis en modulair beschikbaar is binnen elk van de werkgebieden. Dit is wat ons betreft een omissie die aanvulling verdient.

Dat brengt ons op een laatste punt. In de slotalinea's van deze Meerjarenopgave staat een aantal uitdagingen en vraagstukken genoemd die de komende jaren aandacht zullen krijgen, zoals een mogelijke herverkaveling van taken tussen organisaties, betere verbinding tussen welzijn en zorg en de mogelijkheid van shared services. Wij vinden het een gemiste kans dat u wat deze uitdagingen en vraagstukken betreft niet in deze nota al conclusies trekt. Daardoor slaagt u er naar onze mening op dit moment niet in om de door uzelf gestelde en door ons toegejuichte doelstellingen 'Helderheid in rollen, taken en grenzen', en 'Onbegrensd samenwerken' te realiseren. Zoals het nu opgeschreven staat, is de kans groot dat er de komende jaren niks verandert, terwijl iedereen het erover eens is dat dat wel moet.
Uiteraard begrijpen wij dat een eventuele herverkaveling van het welzijnswerk een lastig vraagstuk is waarover de meningen verdeeld zijn. Dat geldt ook voor de leden van de adviesraad. Wij hebben hierover kort met elkaar gesproken en aan de ene kant zien wij dat schaalvergroting voordelen kan hebben uit efficiencyoverwegingen. Aan de andere kant zijn wij beducht voor monopolieposities met alle nadelige gevolgen van dien. Wel zijn wij het erover eens dat als het tot herverkaveling komt, geborgd moet zijn dat wensen en behoeften van inwoners daarbij centraal staan en gefaciliteerd moeten worden. Het georganiseerde (formele) welzijnswerk moet de informele initiatieven ondersteunen.

Samenvattend zou je kunnen zeggen dit advies aan de fundamenten van uw Meerjarenopgave raakt. Wij denken dat ze (nog) onvoldoende stevig zijn om het bouwwerk te dragen. Wij realiseren ons dat terdege, maar wel vanuit de overtuiging dat een goed en stevig welzijnswerk in Nieuwegein nodig en uitvoerbaar is. Wij willen daar graag constructief met u verder aan werken.

Met vriendelijke groet,

Namens de Adviesraad Sociaal Domein
dr. P.J.H. Selten
voorzitter

Voor deze,
Mevr. V. Hogendoorn

ambtelijk secretaris

i.a.a. de Gemeenteraad van Nieuwegein